کاتێك گۆرانی بەناخی رۆحتدا رۆدەچێتە خوارێ

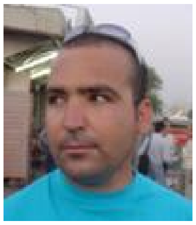

ستیڤان شەمزینانی

مرۆڤ لەبوونی خۆیدا چەندین زمانی جۆراوجۆری بۆ گوزاشت لەخۆکردن و دەربڕینی هەستە شاراوەکانی خوڵقاندووە، لەچرکە ساتێکدا مرۆڤ لەبەردەم ژانێکدا بەچۆکدا دێ یان لەبەرامبەر خۆشەویستەکەیدا بۆتە پارچەیەك لەکریستاڵ تەنیا دەتوانێ بەشێوەو ریتمێکی مۆسیقیانە بئاخڤێ، زۆرجار مرۆڤ هەست و وشە پەنگ خواردووەکانی بەسینتاکسی پڕ چێژو دەربڕینێکی شیعرییانە دەردەبڕێ، رەنگبێ هەر ئەوەش بووبێتە هۆی سەرهەڵدانی گۆرانی وەك رەگەزێکی گرنگی هونەر.

گۆرانی کوردی کەبەشێکە لەکلتورو رۆشنبیریی ئەم نەتەوەیە ئەگەر نەڵێین لەشێوە فۆلکلۆرەکەیدا لەگەڵ لەدایك بوونیدا هەبووە ئەوا سەرهەڵدانی گۆرانی کوردی نەکەوتۆتە کاتێکی درەنگی دوای وجودی کورد وەك نەتەوەیەك.

زۆربەی جاران هێندەی گۆرانییەك یان پارچە مۆزیکایەك کاریگەرە لەسەر مرۆڤ رەنگبێ شۆڕشێك ئەوەندە کاریگەر نەبێ، یان کاریگەریی شۆڕشێك بەهۆی چەند گۆرانییەکەوە بێت.

لەیادمە لەڕاپەڕینی ئازاری ساڵی 1991 سروودەکانی هونەرمەند (ناسری رەزازی) وەك شەیپوری ئازادی لەئێستگەی دەنگی گەلی کوردستانەوە تەنانەت دەروونی منداڵانیشی دەهەژاند، منێك کە نەمدەتوانی چەکدار بم وەك پێشمەرگەیەك رۆڵ ببینم، ئەو سروودانە نیگەرانیان لەلا دروست کردبووم چونکە کەفوکوڵی دەروونم تەنیا بەهەڵمەت بردن و رووبەڕووبوونەوەی داگیرکەران دادەمرکایەوە.

بەش بەحاڵی خۆم لەبواری هونەردا ئەوەندەی بەگۆرانی کاریگەرم و ئاوێزانم لەگەڵیدا هیچ کات (شانۆ – شێوەکاریی) هێندە پەلکێشیان نەکردووم بەلای خۆیاندا (بەبێ ئەوەی لەبایەخی ئەو دوو لایەنە گرنگەی هونەر کەمبکەمەوە) هەربۆیە ئەم چەند دێڕە لەبەرامبەر گۆرانی کوردیی و هونەرمەندانذا رەنگدانەوەی ئەو کاریگەرییە زۆرەیە.

حەسەن زیرەك

کاتێك گوێ لەگۆرانییەکانی (حەسەن زیرەك) دەگرم دڵم پڕ دەبێ لەئیرۆسیەت و غەریزەی ژیاندۆستی هۆژمە بۆ دێنێ و کۆتم دەکات لەناو خۆیدا، گۆرانییەکانی حەسەن ئەوەندە کاریگەرن مەحاڵە گوێم لەیەکێکیان بێت تەنانەت لەناو ئاپۆرەی دەیان هەزار کەسیشدا بێ ئیستێکم پێ نەگرێ و نەمخاتە دنیای جوانیپەرسی و ئەویندارى (بەمانای رووتی وشەکە)، بەڕاستی (حەسەن زیرەك) موعجیزەی هونەری کوردیەو گەورەترین سیناتۆری ئیمپراتۆری هونەری گۆرانی کوردییە.

عەلی مەردان

کاتێک گوێ رادەدێرم بۆ (عەلی مەردان) دەچمە نێو دنیای خەیاڵو لەفەنتازیاکانی خۆمدا نووقم دەبمو بەفلاشپاگ گەشتێك بەڕابردوودی خۆمدا دەکەمو وایلێکردووم تاسەر مۆخ نوستالیژیبمو پابەندبم بەڕابردووەوە، عەلی مەردان بەچریکەی بولبول ئاسای کێشێکی قورس دەخاتە سەر مێشکتو کۆنترۆڵی دەکات لەئاوها حاڵەتێکیشدا ناتوانی چ کاردانەوەیەکت هەبێ جگە لەڕامان لەپیاوێکی ناسکی دڵ بریندار وەك خۆی.

ناسری رەزازی

ئەو دەقیقەیەی رەزازی بەدەنگی زوڵاڵو شۆڕشگێڕانەی لەبەردەم گۆرانی یان سروودێکی خۆیدا رامدەگرێت، ئیدی ستەملێکراویی نەتەوەیەكو ئێشو ئازارو ناسۆرەکانی جارێکیتر دەخاتەوە ناو زاکیرەتو بەردەوامی پێدەبەخشێ لەچینی یادەوەرییەکاندا، ئەوکاتەی سروودەکانی لەدڵت دەدەن دەبیتە منداڵێکی ئەنفال کراو کە لەگەڵ حەشاماتو کاروانی ئەنفال بەزیلێکی سەربازی بەعس بەرەو نوگرە سەلمانت دەبەنو لەوێوە عەرعەر چاوەڕێیە بۆ خەوێکی هەتا هەتایی لەژێر لمی بیاباندا.

نەجمەدین غولامی

سۆزی دەنگو دەربڕینی نەجمەی غولامی تنۆك تنۆك فرمێسك بەچاوانماندا دێنێتە خوارێ، گۆرانی (پایز پایز) بیری هەڵوەرینی گوڵەکانو فڕینی جاویدانی پەروانەکانو کۆچی ناوادەی ئازیزانم دەخاتەوە، دەمباتەوە بۆ گازینۆی شەعب تا لەگەڵ شاعیری پایزو گەڵاڕێزان (محەمەد عومەر عوسمان) پیاڵەیەکی دی چا بخۆینەوەو دواتر لەپەنا بەبادانی سیگارەکەماندا بەرەو ماڵ ملی ڕێگە بگرینە بەر.

غولامی سوکنایی بەدڵدا دەهێنێو زۆرجاریش لەخۆکوشتن ژیوانم دەکاتەوە و بەبزەی گۆرانی (خانومان) دەمباتەوە نێو دنیای بەرائەتو عیشقو پێت دەڵێ هێشتا ژیان بایی ئەوەندەی پێوە ماوە کە ئافرەت یان هەر مەعشوقێکی دیکەت تیایدا خوشبووێ.

عەدنان کەریم

بەیانیان کاتێ لەخەو رادەبمو بەرلەوەی دەموچاوم بشۆم گوێم لێیە باوکم بەدیار گۆرانییەکی (عەدنان کەریم)ەوە سیگار دەکێشێو دەست دەهێنێ بەقژە ماشو برنجییەکەی خۆیداو نوقمی دەریای خەیاڵ بووە، ئیدی (عەدنان) بەم جۆرە دێتە بەردەم دەرگای دڵو ناچارت دەکات دەروازەی کلۆمدراوی لێبکەیتەوە، بەم جۆرە عەدنان وەك شنەبایەکی فێنك خۆی دەکات بەدەروونتدا و دەیکاتە هێلانەی خۆیو ئەوسا لەسەردەمی ونبوونی گۆرانی کوردیدا بەوپەڕی رەسەنایەتییەوە لەگەڵ رۆحت دەدوێو پێتدەڵێت یەکەمو دواکاری ئەمڕۆت تەنیا خۆشەویستیو پیاسەیەکی لای ئێوارانە لەگەڵ دلبەرێکدا، ئەو بەرۆحی نالیو وەفاییو مەحوییەوە لەگەڵتدایەو هیچ کامیشیان نییە.. ئەو نالی نییە بەلام (عەدنان کەریم)ە.

مەزهەری خالقی

تائێستا نازانم بۆچی هێندە خووم بەگۆرانییەکانی (خالقی)یەوە گرتووە. بێ ئەوەی بتوانم بەسەریدا زاڵ بم هۆگری ئەو سۆزو دەنگە پڕ لەهەستەم.

هەرکە گۆرانییەکی (خالقی) هات، تەرکیزی هەموو بیرکردنەوەو تەنانەت هەموو نیگاکانیش لەخۆیدا کۆدەکاتەوە، سیحری ئەو دەنگە ئەوەیە هەرچەند گوێی بۆ رادێری و لەگەڵی بژیت جار لەدوای جار نوێیە بەڕادەیەك بەموبالەغەی نازانم بڵێم یەك جار ژیان کەمە بۆئەوەی بتوانی تینوێتیت لەکانیاوی خالقی بشکێنی.

تەنیا یەك ژیان کەمە لەگەڵ ئەو هەستە ناسکە ئاه هەڵبکێشی، تەنیا یەك جار ژیان کەمە بۆئەوەی بتوانی بەتەواوی تەرکیزو بیرکردنەوەت رۆبچیتە نێو دنیای ئەفسانەیی خالقی.

دیاری قەرەداغی

ئای لەو نەگبەتییەی کەسێك (دیاری قەرەداغی) خۆی دەکات بەژیانیدا، ئەو کاتێك گۆرانی دەچڕێ ئەز ئارەزووی کوشتن یان ئازاردانی دەکەم! ئاخر ئەو سەرتاپای ژیانمی کردە ئازار، ئەو گۆرانییەك دەچڕێ رۆحت هەپرون هەپرون دەکات؟ وشەکانی حەلاج و مەعەڕیت وەك گولاو بەسەردا دەپرژێنی، ئەو پێت دەڵێ ئەم نیشتمانە سوتماکە سەرلەبەری برین و ژان و دەردەدارییە، ئەو شەو نایەڵێت بخەویت چونکە پێت دەڵێ ئەی کوڕی ئەم نیشتمانە تۆ (پاڵەوانێکی بێ شمشێری) پێت دەڵێ تۆ شێرە بەفرینەیت، ئەو بانگەوازی رابوون دەکات کەچی هەر خۆی حەقیقەتە تاڵەکان وەك گوللە دەنێت بەسەر سنگتەوە، دیاری فێری کردین خاك چ بۆنێکی هەیە، نیشتمان چ رەنگێکی هەیە، ژیان چ ئازارێکی هەیە، ئەو فێرمان دەکات غروب و ئاوابوونی خۆرو کۆچی باڵندەکان تەفسیر بکەین.

خالید رەشید

خالید رەشید: وەك دیاردەیەك لەبەردەمتدا دەتەقێتەوە، لەتاراوگەکەیدا لەسۆزی نیشتمانەکەیدا هێدی هێدی دەتوێتەوە، مانیفێستی غەریبانی وەك سەمفۆنیایەك بەگوێماندا دا و غەمەکانی تاراوگەو ژیانی غەریبی بۆ حینجە کردین، کاتێك خۆی و عودەکەی گۆرانی (بوکی ئێوارە) بۆ دڵت ئاڕاستە دەکات، ئیدی هەروەك قەدەر پێتەوە دەلکێت و پێت دەڵێ ئەمە چارەنووستەو ناتوانیت لەم گۆرانییە قوتار بیت، ئەو گۆرانی کوردی بەڕەنگ و بۆن و تامی خۆیەوە دەبێژێ و قسە لەگەڵ رۆحی کوردیت دەکات، فێری کردین بوکی ئێوارەو نیشتمان و رەسەنایەتی ئەم گەلەمان خۆشبوێ، گۆرانییەکانی مەحکومی کردین دۆزەخی وڵاتمان لەبەهەشتی مەنفا لا شیرینتر بێ و تاڵاوی نیشتمان لەدەمماندا وەك هەنگوین بێ.

بەهجەت یەحیا

هەر کەدەنگی (بەهجەت) دەگاتە گوێت، خۆت دەبینی لەکۆڕی دەروێشاندا کەچۆن زیکرو عەشقی خودا دەبێتە هەموو ژیانت، فێرت دەکات چلۆن لەبەردەم مەعشوقدا وەك مۆم بسوتێی (ئەو فێری سوتانمان دەکات)،

بەگۆرانییەکانی دەتباتەوە بۆ سەر کانیاوە روونەکانو پێت دەڵێ فەرموو پڕ بەکامی دڵت تێری لێ بخۆرەوە، دەتگەڕێنێەوە بۆ ئەو پەڕی پاکیو ئاوێنەیەك دەداتە دەستت بۆئەوەی پاکێتی خۆتی تیا وەدیبکەیت.
(بەهجەت) ناڵینی عاشقانو ڕێگەی سەختی ئەڤینداریيو فڕینی دیدالیۆسو سەرکێشی پرۆمیسیۆست بیر دەخاتەوە، پێت دەڵێ بۆئەوەی بتوانی عاشق بی پێویستە وەك پرۆمیسیۆس یاخیو سەرچڵو لێوەشاوەبیت، بۆئەوەی بتوانێ لەمەعشوقەکەتدا فەنا بیت دەبێتە وەك (ستیڤانی دیدالیۆس) بتوانی بفڕی، بەهجەت وانەکانی عیشق راڤە دەکاتو بۆت شرۆڤە دەکات بۆچی شێخی سەنعان بۆ کچی دیان لەدینەکەی وەرگەڕا؟
پێت دەڵێ بۆچی نالی هێندە عاشقی حەبیبە ببوو؟ و بۆچی مەولەوی خۆی لەعیشقی عەنبەر خاتووندا ون کردبوو؟ بەهجەت ناچار دەکات لەدوای گوێگرتن لێی بچی یەك دووجام مەیی بنۆشی تا بتوانیت ئامادەیی وەربگریت بۆئەو فڕینو عیشقە قورسەی وی باسی دەکات.

کەریم کابان

هەرکە (کابان) بەڕۆحە گەنجەکەیەوە هاتەماڵی رۆحتەوە، دەبێت دەست لەدنیا بشۆی و بەدوای دنیایەکی یۆتۆپی بگەڕێی کەلێوان لێوە لەسۆزو میهرەبانی، ڕێگات نیشان دەدات مەملەکەتی عیشقو ئەڤین بدۆزیەوە، دەتباتەوە سەر سەرچاوەکانی دڵو پێت دەڵێ فەرموو جێگای مرۆڤو ژیانو هەموو بوونەوەران لەم دڵە بچوکەدا بکەوە، پێت دەڵێ وەك عیسای مەسیح ژیانت لەپێناوی ئەوانی تردا خۆش بووێ، دەتنێرێتەوە بۆ رابردوویەکی دووری بێگەرد تا لەپەنا مەلای جەزیری یان وەلی دێوانە عاشقی کچە کوردی نازدار بیت، ئەو مەبەستیەتی پێت بڵێ هەرچەندە جەستە پیرو لاواز دەبێ بەڵام دڵ شتێکە نەپیر دەبێو نەلاوازیی دەناسێ، دڵ هەر بەگەنجی دەمێنێتەوە، عیشقیش هەر عیشقە چ لەلاوی یان پیریدا بێو پارچە شیعرەکەی فرانسواز ساغان – م وەبیر دەخاتەوە

كنت في العشرين تستطيع ان تحب
وكنت في الثمانين تستطيع ان تحب
هناك دائما مناسبة لأشتعال البرق

کەریم کابان.. پێت دەڵێ دەروازەکانی ژیان جگە لەجوانیو ئافرەتو ئەویندارى هەموو کلۆم دراون، پێویستە بۆ پەڕینەوە لەناهەموارییەکانی ژیان بەدەرگای عیشقو سوتانی رۆحتدا بپەڕیتەوە.

دوا وشە

نەمتوانی ئەم چەند دێڕە کە کاریگەریی گۆرانی هونەرمەندانی ناوبراو لەدڵو دەروونمدا بەرهەمی هێنا بوو لەدڵی بچوکمدا جێگەی بۆ بکەمەوە، ئەمەش ناچاری کردم دەست بدەمە خامەو ئیحساسی خۆم بخەمە بەردەمی خەڵکی تریش.
بۆیە ئەم بابەتە لێکۆڵینەوە نییە بەقەدەر ئەوەی پەخشانێکی سادەیە.